

Abant Sosyal Bilimler Dergisi
Journal of Abant Social Sciences

2022, 22(3): 1251-1261, doi: 10.11616/asbi.1150440

Kentsel Dönüşüm: Web of Science Üzerinden Kavrama Yönelik Bibliyometrik Bir Analiz

Urban Transformation: A Bibliometric Analysis of Conception Through Web of Science

Abidin KEMEÇ¹ ID, Özkan YALÇIN² ID

Geliş Tarihi (Received): 29.07.2022

Kabul Tarihi (Accepted): 10.11.2022

Yayın Tarihi (Published): 30.11.2022

Öz: Bu çalışma, interdisipliner bir alan olarak kabul edilen ve akademik alanda ilgi gören kentsel dönüşüm kavramına yönelik Web of Science (WoS) veri tabanında yapılmış kentsel dönüşüm çalışmaları üzerine bibliyometrik bir inceleme yapmayı hedeflemektedir. Bibliyometrik analiz herhangi bir alanda literatürü gözden geçirmek için kullanılan nicel bir tekniktir. Bu kapsamda 1975-2021 yılları arasında WoS veri tabanında yer alan 'kentsel dönüşüm' başlıklı 1648 çalışma analiz edilmiştir. Yapılan analizlerde VOSviewer yazılımından yararlanılmıştır. Analizler sonucunda kentsel dönüşüm konusunda en fazla akademik çalışma yapan kurumun Hong Kong Polytechnic Üniversitesi, yayıncının Journal of Urban History ve araştırmacının Hao Wang olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kentsel Dönüşüm, Web of Science, VOSviewer, Bibliyometrik Analiz

&

Abstract: This study aims to make a bibliometric analysis on the urban transformation studies made in the Web of Science (WoS) database for the concept of urban transformation, which is accepted as an interdisciplinary field and attracts attention in the academic field. Bibliometric analysis is a quantitative technique used to review literature in any field. In this context, 1648 studies titled 'urban transformation' in the WoS database between 1975-2021 were analyzed. VOSviewer software was used in the analysis. As a result of the analysis, it has been determined that the institution that does the most academic studies on urban transformation is Hong Kong Polytechnic University, the publisher is the Journal of Urban History, and the researcher is Hao Wang.

Keywords: Urban Transformation, Web of Science, VOS viewer, Bibliometric Analysis.

Atf/Cite as: Kemeç, A., Yalçın, Ö. (2022). Kentsel Dönüşüm: Web of Science Üzerinden Kavrama Yönelik Bibliyometrik Bir Analiz. *Abant Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(3), 1251-1261. doi: 10.11616/asbi.1150440

İntihal-Plagiarizm/Etik-Ethic: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelenmiş ve intihal içermediği, araştırma ve yayın etiğine uyulduğu teyit edilmiştir. / This article has been reviewed by at least two referees and it has been confirmed that it is plagiarism-free and complies with research and publication ethics. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/asbi/policy>

Copyright © Published by Bolu Abant İzzet Baysal University, Since 2000 – Bolu

¹ Öğr. Gör. Dr., Abidin Kemeç, Uşak Üniversitesi, abidin.kemec@usak.edu.tr.

² Dr. Özkan Yalçın, Bağımsız araştırmacı, ozkan_yalciin@hotmail.com. (Sorumlu Yazar)

1. Giriş

Sanayi devrimi ile birlikte, yaşanan büyük sosyoekonomik ve kültürel değişimler kentleri önemli bir çekim merkezi haline getirmiş ve kentsel mekan üzerinde ciddi değişimlerin yaşanmasına neden olmuştur. Sanayileşme süreci ile kentlerin hem sınırları genişlemiş hem de nüfus açısından yoğunlukları hızla artmıştır. Yaşanan bu gelişmelere paralel olarak kent mekânları konut yetersizliği, düzensiz yapılaşma, artan çevre kirliliği, yetersiz altyapı gibi çeşitli sorunlarla karşı karşıya kalmıştır (Akkar, 2006: 30). Özellikle İngiltere ve Fransa gibi sanayinin hızla geliştiği ülkelerde, işçi sınıfının yoğunluklu olduğu kentlerde bu olumsuz yapı oldukça önemli bir hal almıştır (Yalçın ve Negiz, 2021: 215). Kentsel dönüşüm çalışmaları sanayi devrimi ile birlikte kentsel nüfusun giderek artmasının ardından, kentsel mekanlarda oluşan çöküntü alanlarının iyileştirilmesi, sağlıklılaştırılması ve yenilenmesi için yürütülmüştür. Kentsel dönüşüm çalışmalarının ilk örneklerinden biri 1850'li yıllarda Haussmann tarafından Paris'te yaşayan işçi sınıfının olumsuz şartlarını gidermek ve kentte yeni bir vizyon katmak amacıyla gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda Paris kentinde geniş caddelerin açılması, kanalizasyon sistemlerinin kurulması, kamu binalarının yenilenmesi, meydanların oluşturulması gibi radikal uygulamalar yapılmıştır (Yılmaz, 2018: 2003-2004). Sonraki dönemde oluşan bu kentsel dönüşüm akımı Avrupa'nın diğer sanayi kentlerini de etkilemeye başlamıştır. 1945'li yıllarda İkinci Dünya Savaşı'nın ardından kentlerde oluşan tahribatının giderilmesi için yenileme, sağlıklılaştırma ve koruma gibi farklı yöntemlerle kentsel dönüşüm uygulamalarından sıklıkla yararlanılmıştır. 1960'lı yıllardan 1980'li yıllara kadar kentsel dönüşüm çalışmaları, düşük maliyetli konutların sağlıklılaştırılması şeklinde sürdürülmüştür (Yedekçi, 2015: 226). 1980'li yıllarda neoliberal politikaların etkisiyle konutun kullanım değerinden çok değişim değeri ön plana çıkmış ve bu dönemdeki kentsel dönüşüm faaliyetlerinde ekonomik değerler daha önemli olarak görülmüştür (Akman vd., 2018: 2988). Özellikle kentsel toprağın değerinin yüksek olduğu bölgelerde büyük ölçekli konut ya da yatırım türünden kentsel dönüşüm projelerinin yoğunluğu artmıştır.

Dünyada yaşanan kentsel dönüşümün gelişim süreci; Türkiye'de benzer şekilde kentleşme hızındaki artışa paralel olarak ivme kazanmıştır. Türkiye'de 1950'li yıllarda sanayileşmenin palazlanması, traktörün tarımsal üretimde kullanılması, tarım alanlarının bölünerek küçülmesi, kentin çekiciliğinin artması gibi nedenlerle kırsal alanlardan kentsel alanlara doğru bir göç hareketliliği yaşanmış ve yaşanan bu hareketliğin sonucu olarak kentsel nüfus hızla artmaya başlamıştır. Kentte yaşanan insan sayısının artması konuta olan talebin artmasına ve kentlerin kontrolsüz bir şekilde büyümesine neden olmuştur. Bu olgunun sonucu olarak kentlerde gecekondulaşma, altyapı yetersizliği, sağlıksız ve dayanıksız konut alanlarının oluşumu gibi bir dizi yeni problemler meydana gelmiştir. Başlangıçta barınma ihtiyacını karşılamaya dönük bir girişim olan gecekondulaşma, zamanla toplumsal bir problem haline dönüşmüştür. Özellikle Türkiye'de 1999 Marmara Depremi sonrasında sağlıksız ve dayanıksız yapı stoku ciddi bir tartışma konusu haline gelmiştir. Yaşanan bu tartışmalar neticesinde Türkiye Afet Yönetimi Sistemi yeniden sorgulanmaya başlanmış, yeni yasal düzenlemeler üzerine yoğunlaşmıştır. Bu süreçte çok sayıda kanun, yönetmelik, kanun hükmünde kararname, tebliğ ve genelge çıkartılmıştır (Kahraman vd. 2021: 8). Doğal afetler ve benzeri nedenler ön plana alınarak parçalı veya bölgesel olarak kentsel dönüşüm uygulamaları hız kazandırılmak istenilmiştir. Bu doğrultuda 2012 yılında çıkarılan 6306 sayılı "Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkındaki Kanun" ile dönüşüm faaliyetleri ivme kazanmıştır. Yasal düzenleme ile 20 yıl içerisinde, ortalama konut stoku 19 milyon olan Türkiye'de 6-7 milyon konut ve işyeri tipi yapının kentsel dönüşüm projeleri kapsamında yıkılıp yeniden yapılması planlanmıştır (Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, 2022). Sonraki süreçte kent toprağının değerli olduğu bölgelerde büyük dönüşüm projeleri gerçekleştirilmiş ve neoliberal politikaların etkisiyle 'afet' riski ile başlayan söylem 'ekonomik' önceliklerle sürdürülmüştür.

Halkın ve akademik çevrenin artan ilgisiyle beraber kentsel dönüşüm konusunda yapılan çalışmaların giderek genişlediği görülmektedir. Hazırlanan bu çalışmada geçmişten günümüze kentsel mekânın dönüştürülmesinde etkin bir araç olarak kullanılan 'kentsel dönüşüm' kavramının akademik literatürde ne kadar yer aldığı, hangi alanlarda çalışıldığı, hangi yıllarda çalışmaların yapıldığı merak edilmiş ve bu sorulara yanıt aranmak istenilmiştir. Bu doğrultuda çalışmada, 'WoS' veri tabanında yer alan uluslararası çalışmalar detaylı bir şekilde kategorize edilerek bibliyometrik analize tabi tutulmuştur. Çalışma

neticesinde kentsel dönüşüm konusunda yapılan çalışmalar güncel olarak sunulmuş, konu üzerinde çalışan/çalışacak araştırmacılar için bilgiler hazırlanmıştır.

2. Literatür

Literatürde farklı disiplinlerde çalışan yazarlar tarafından yapılmış, kentsel dönüşüm kavramını açıklayan birçok tanım bulunmaktadır. Çünkü kentsel dönüşüm çeşitli çalışma alanlarının ortak noktasında yer alan disiplinlerarası ve çok disiplinli bir alandır. Kentsel dönüşümün ortak bir çalışma alanı olması zaman zaman kavrama ilişkin karmaşıklıkların yaşanmasına neden olmaktadır. Bu karmaşıklığın başında 'kentsel dönüşüm' ile 'kentsel yenileme' kavramlarının eş anlamlı olduğu düşünülmektedir. Fakat kentsel yenileme ile kentsel dönüşüm kavramları aynı anlamı ifade etmemektedir (Eyidiker, 2021: 96). Kentsel dönüşüm İngilizce olarak 'urban transformation'; kentsel yenileme ise İngilizce olarak 'urban renewal' kavramına karşılık olarak Türkçede yer almaktadır. Kentsel dönüşüm kentin eskiyen, bozulan ve kullanılmayan alanlarının yeniden kazandırılması amacıyla yapılan uygulamaların genel adı olup; içerisinde kentsel yenileme uygulamasını da içeren daha çok boyutlu bir kavramdır. Buna rağmen kentsel yenileme eski yapıların olduğu gibi yıkılıp yerlerine yenilerinin yapılmasını ifade ettiği için zaman zaman kentsel dönüşümle eş anlamlı olarak kullanıldığı görülmektedir. Bu eş kullanım durumu özellikle Türkiye'de daha sık yaşanan bir olgudur. Kentsel dönüşüm kavramına ilişkin yapılan tanımlara bakıldığında kavramın içerisinde barındırdığı özellikler daha net anlaşılmaktadır. Kentsel dönüşüm kavramına yönelik en temel tanımlardan birini Hasol yapmış ve kentsel dönüşümü "mevcut kentleri ve merkezlerini düzeltmek ve günün gereklerine uydurmak amacıyla yeniden planlama ve bunu uygulama" olarak ifade etmiştir (1998: 252). Bir başka anlatımla ise "kentsel dönüşüm fiziksel ve/veya sosyal açılardan çöküntü sürecine girmiş kentsel alanların yeniden yapılandırılarak ve canlandırılarak kente yeniden kazandırılması" şeklinde ifade edilmiştir (Roberts, 2000: 17). Yine başka bir tanımlama ile kentsel dönüşüm, "kentsel sorunların çözümünü sağlayan ve değişime uğrayan bir bölgenin ekonomik, fiziksel, sosyal ve çevresel koşullarına kalıcı bir çözüm üretmeye çalışan kapsamlı bir vizyon ve eylem" olarak aktarılmıştır (Thomas, 2003: 23). Tanımlardan da anlaşılacağı gibi kentsel dönüşümün kavramının yenileme, toplumsal, ekonomik ve fiziksel amaçlar üzerine temellenmiş ve bu konulardaki çözümler arasında bağ kuran bir ilişkiler silsilesi olduğu söylenebilir.

Kentler zaman içinde birçok unsurun etkisiyle eskimeye ya da bozulmaya maruz kalmaktadır. Bundan dolayı kentler zamanla tekrar tekrar yenilenmeye, bakıma, dönüşüme ihtiyaç duymaktadır. Bu dönüşümler yapılırken, kentin kültürel mirasını, geleneğini-kimliğini korumak ve yaşatmak önemli bir hedef olarak görülmektedir. Bu hedefleri gerçekleştirmek üzere oluşturulan temel kavram ve kullanılan araç olan kentsel dönüşümün kentsel unsurları korumak, kentsel refahı sağlamak, mümkün olan en iyi kentsel kullanımı sağlamak ve sürdürülebilir kalkınma ilkelerinin uygulamak gibi temel birleşenlerinin olduğu söylemek mümkündür. Bu kapsamda kentlerdeki sorunları çözmek amacıyla geliştirilen çalışmalar, niteliğine ve uygulama koşullarına göre çeşitli kavramlarla açıklanmaktadır. Kentsel dönüşümün türleri ya da yöntemleri olarak aktarabilecek olan bu müdahale biçimlerinin bazıları şunlardır (Ertürk ve Sam, 2016: 320-321; Özden, 2016: 145-161; Keleş, 1980: 74):

- Kentsel Yenileme (Urban Renewal): Yerleşim düzeni ve mevcut yapıların durumu nedeniyle iyileştirme olanağı bulunmayan alanların bütünüyle veya kısmen yeniden imar edilmesidir.
- Kentsel Koruma (Urban Conservation): Geçmiş dönemlerin fiziksel yapısını yansıtan kentsel dokunun çağdaş yaşam ile bütünleştirilmesidir.
- Kentsel Sağlıklaştırma (Urban Rehabilitation): Yapıların sağlam olmalarına rağmen özgün işlevlerini yitirdikleri ve değerlerinin azaldığı durumlarda yapılan yenile biçimidir.
- Kentsel Canlandırma (Urban Revitalization): Canlandırma, ekonomik, sosyal veya fiziksel açıdan bir çöküntü yaşayan veya bu çöküntü sonucunda terk edilmiş özellikle de kent merkezlerinin, çöküntüye neden olan faktörlerin yok edilmesi veya değiştirilmesiyle tekrardan hayata döndürülmesidir.

- Kentsel Yeniden Geliştirme (Urban Redevelopment): Mevcut yapıların yıkılarak kazanılan kent toprağının yeni kullanımlara ayrılmasıdır. Böylece yeniden geliştirilen alanlarda ekonomik ve toplumsal değerlerin artışı sağlanmaktadır.
- Kentsel Yeniden Oluşum (Urban Regeneration): Kentsel yeniden oluşum, bozulmuş ve çöküntüye uğramış alanların yeni bir dokuya kavuşturulmasıdır.
- Kentsel Düzenleme (Urban Improvement): Kentin bir bölümünün kendiliğinden gelişmesine engel olmak ve toplumsal faydayı arttırmak amacıyla toprağın kullanımı ile bölgesel işlevler arasında denge kurmaya yönelik kamusal eylemdir.
- Kentsel Temizleme (Urban Clearance): Alt gelir gruplarının yaşadığı bölgelerdeki konutların veya diğer yapıların niteliklerinin artırılmasıdır.
- Kentsel Tazeleme/Parlatma (Urban Refurbishment): Tarihi bölgelerin yeniden canlandırılması amacıyla peyzaj elemanları ve kent mobilyaları kullanarak, bu bölgelerin imajının ve niteliğinin artırılmasıdır.
- Boşlukları Doldurarak Geliştirme (in Fiil Development): Mevcut dokunun uygun alanlarına yeni aktiviteler için yeni binalar yapılmasıdır.

Uygulama biçimi farklılaşmakla birlikte kentsel dönüşüm projeleri dünyada kentsel mekânın şekillendirilmesinde günümüzde hale en etkin ve yaygın kullanılan araçlardan bir tanesidir.

3. Yöntem

Akademik anlamda yapılan çalışmaları içerisinde barındıran ve derleyen WoS kapsamlı bir veri tabanıdır. WoS veri tabanı, 250 alana daha fazla dağıtılan ve geniş çapta erişilen 21.100 yüksek kaliteli ve hakemli dergiden oluşan bir merkezdir. 53 milyondan fazla yayına ve 1,18 milyar atıf yapılan referansa erişim sağlar. Bu nedenle, bu veri tabanı kentsel dönüşümle ilişkin literatürü araştırmak için kullanıma elverişlidir. WoS veri tabanı üzerinde bibliyometrik analiz tekniği ile kentsel dönüşüm konusunda yapılan çalışmalar analiz edilmiştir. Bibliyometrik analiz, herhangi bir alandaki literatürü gözden geçirmek için kullanılan nicel bir tekniktir. Bu teknik, en üretken yayınlanmış literatürü istatistiksel olarak değerlendirmek ve alanın evrimini zamanın bir fonksiyonu olarak haritalamak için etkili bir yöntemdir (Hui, vd., 2020; İftikhar, vd., 2019). Bu çalışmada kentsel dönüşüm kapsamındaki çalışmalar yayın tarihi, önde gelen dergiler, önde gelen ülkeler, aktif kuruluşlar, öne çıkan yazarlar ve araştırma eğilimleri gibi farklı başlıklar altında derlenerek incelenmiştir.

Bu çalışmada kullanılan meta veriler, hakemli, erişilebilir, kapsamlı ve çok disiplinli veri tabanı olduğu için "Core Collection Database of WoS" alınmıştır. Tarama sadece başlıkları içerecek şekilde "urban renewal" ve "urban transformation" kelimeleri üzerinden gerçekleştirilmiştir³. 1975- 2021 yılları arasında yayınlanan çalışmalar "Export Records to RIS File" ve "Export Records to Tab Delimited File" seçeneklerinden "Full Record" olarak 30 Haziran 2022 tarihinde indirilmiştir. WoS veri tabanından tek seferde en fazla 500 "txt" formatında veri indirilmesine izin verdiği için veri seti 4 farklı "txt" dosyasından oluşmaktadır. Veriler, VOSviewer programının 1.6.18 versiyonunda analiz edilmiştir. Taramaya, makale, konferans metinleri, kitaplar, kitap bölümleri dahil olmak üzere tüm türler dahil edilmiştir. Arts & Humanities Citation Index (A&HCI); Book Citation Index- Science (BKCI-S); Book Citation Index- Social Sciences & Humanities (BKCI-SSH); Conference Proceedings Citation Index- Science (CPCI-S); Conference Proceedings Citation Index- Social Science & Humanities (CPCI-SSH); Emerging Sources Citation Index (ESCI); Science Citation Index-Expanded (SCI-EXPANDED) ve Social Science Citation Index (SSCI) indeksleri kapsama alınmıştır.

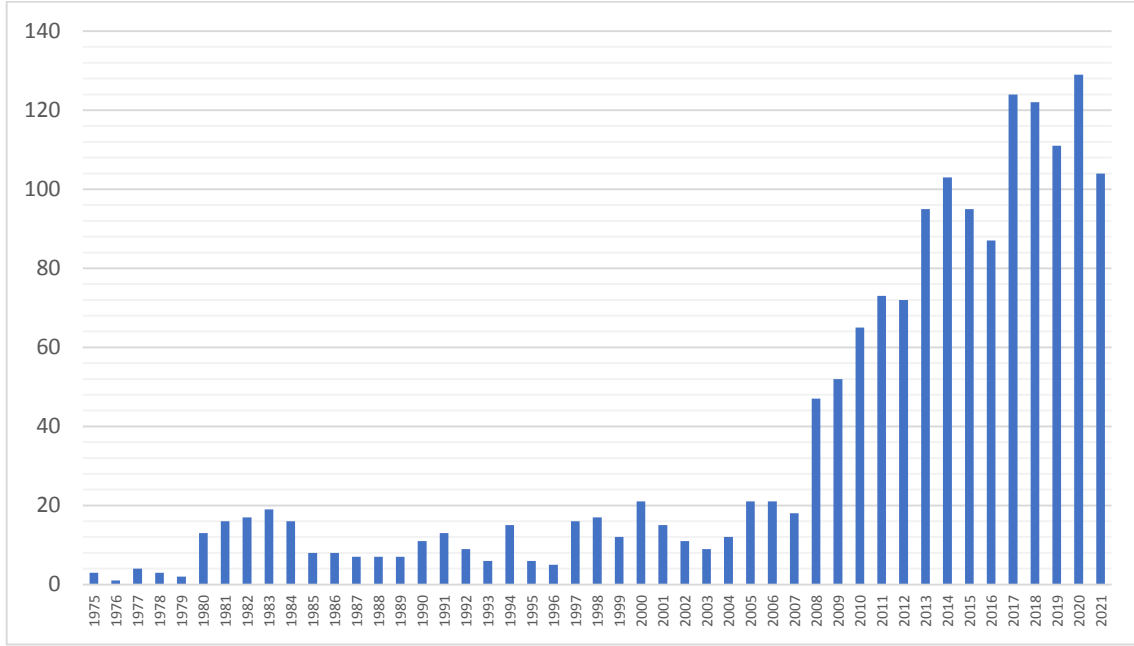
4. Bulgular

Kentsel dönüşüm ile ilgili ilk makale 1975 yılında yayınlanmıştır. O tarihten 2021 yılına kadar geçen sürede WoS veri tabanında 1648 eser indekslenmiştir. Bu alanda 47 yıldır aralıksız eser verilmektedir. 1975 yılından 2007 yılına kadar akademik çalışmalarda ciddi bir değişim gözlemlenmezken; 2007

³ Taramanın bu iki anahtar kelime üzerinden yapılmasının temel sebebi; çalışmanın literatür kısmında daha önce de belirttiği gibi kentsel dönüşüm ve kentsel yenileme kavramlarının birbirlerinin yerine zaman zaman kullanılmasıdır.

yılından itibaren yayın sayısında ciddi bir artış yaşanmış ve 2020 yılında alana 129 yayın kaydedilerek en üst noktaya ulaşmıştır (Bkz. Şekil 1).

Şekil 1: Yapılan Çalışmaların Yıllara Göre Dağılımı

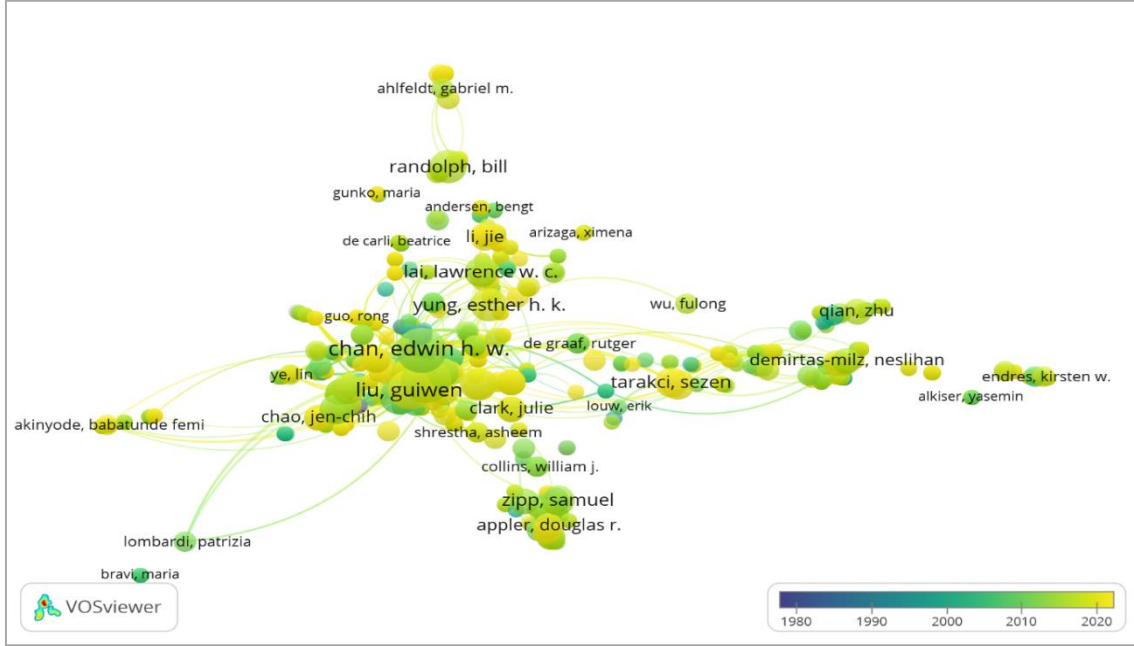

Anahtar kelimelerin ağ görselleştirilmesi, WoS Core Collection veri tabanında "urban renewal" ve "urban transformation" anahtar kelimesi ile filtrelenen 1648 makaledeki VosViewer kullanılarak yapılmıştır. Verilerden daha anlamlı haritalar oluşturabilmek için verilere bir eşik değeri verilmiştir. Bir anahtar kelimenin minimum birlikte bulunma sayısı en az 5 olarak belirlenmiştir. Anahtar kelime birlikte bulunma analizinde 3649 anahtar kelimedenden 181'i eşik değerini karşılamıştır. Anahtar kelime ağı, 10 farklı kümede temsil edilmektedir. Her küme, kentsel dönüşümün farklı boyutlarını ve belirleyicilerini kapsayan 181 anahtar kelime listesini içermektedir. Ağ görselleştirmesinde, her etiket renkli bir daire ile temsil edilir. Bir ögenin dairesi, ögenin kullanım sıklığına göre belirlenir. Bir ögenin kullanım sıklığı ne kadar yüksek olursa, ögenin etiketi de o kadar büyük olur. Ayrıca daireler arası ve çizginin kalınlığı, anahtar kelimelerin birlikte bulunma sıklığını temsil eder. Urban renewal anahtar kelimesi, en büyük daireye sahiptir. Tüm yayınlar içinde urban renewal anahtar kelimesi 314 kez kullanılmıştır. Sırasıyla urban transformation kelimesi 117 kez, city kelimesi 109 kez, regeneration kelimesi 63 kez kullanılmıştır. Toplam bağlantı açısından birinci sıra yine urban renewal (745) yer alırken ikinci sırada city (460), regeneration (317), cities (232) toplam bağlantı gücüne sahiptir (Bkz. Şekil 2).

Yazarların atıf sayılarını analiz etmek için doküman sayısı ve yazar sayısı en az 1 seçilmiştir. 2607 yazarın tamamı listeye alınmıştır. Frekans dağılım haritasına göre mavi renk daha eski yayınları temsil etmekteyken renklerin maviden sarıya dönmesi eserlerin güncellendiğine işaretler. En fazla atıf sayısına sahip olan yazar Çin’de bulunan Merkez Finans ve Ekonomi Üniversitesi’nde görev yapan akademisyen Hao Wang, 9 yayına aldığı toplam 450 atıf ile ilk sıradadır. Frekans dağılım haritasına göre Wang’ın yaptığı yayınların ortalama yılı 2015’dir. İkinci sırada yer alan yazar Edwin Chan’dır. Chan kentsel dönüşümle ilgili olarak 9 eser üretirken bu eserler 450 atıf almıştır. Chan’ın yayınları (2011) Wang’a göre daha eskidir. Atıf konusunda öne çıkan yazarlardan bir tanesi de Mark Montgomery’dır. Bu yazar kentsel dönüşüm alanında sadece bir eser üretirken bu yayın 355 atıf almıştır (Bkz. Şekil 4).

Şekil 4: Yazarların Frekans Dağılım Haritası

Kentsel dönüşüm kavramıyla ilgili olarak WoS veri tabanında tarama sonucunda 1975-2021 yılları arasında toplamda 1648 farklı yayına erişilmiştir. Bu çalışmaların 1060’ı makale, 270 tanesi kitap incelemesi, 187 adedi konferans metni, 144 tanesi kitap bölümü, 16 tanesi kitap ve 169 tanesi ise diğer tür yayınlardan oluşmaktadır. İndekslenen yayınların yaklaşık olarak %63’ü makalelerden oluşurken, kitap, kitap bölümü ve kitap incelemelerinin toplam oranı ise yaklaşık %26’dır.

Kentsel dönüşümüne yönelik çalışmalar incelendiğinde; yayınların büyük çoğunluğunun ‘kentsel çalışmalar’ alanında hazırlandığı görülmektedir. Yoğunluk açısından ikinci sırada ‘kamu yönetimi’ alanında yer almaktadır. Yine, çevre bilimleri alanında yapılan çalışmalar nicel olarak diğer alanlara üstünlük sağlamaktadır. Kentsel dönüşüm çalışmalarında sayılan alanlarda bir yoğunlaşma olurken bilim teknolojisi ve iş ekonomisi alanlarında daha az yayın üretilmiştir.

Kentsel dönüşüm konusuna farklı ülkeden kurum ve kuruluşların katkılarıyla araştırmalar gerçekleştirilmiştir. Oransal açıdan kurumların yaptıkları çalışmalar değerlendirildiğinde büyük oransal farklılıklar oluşmamıştır. İlk on sırada yer alan kurumlar, toplam yayınların yaklaşık olarak %12’sini üretmiştir. Konu hakkında en fazla akademik çalışma yapan Hong Kong Polytechnic Üniversitesinin toplam içindeki oranı %2,124 olurken ikinci sırada yer alan Londra Üniversitesinin oranı %1,456, Delft Teknik Üniversitesinin oranı ise %1,335’dir. İlk on sırada yer alan kurumlar listesinde Türkiye’den iki üniversite yer almıştır. İstanbul Teknik Üniversitesi 20 yayın (%1,214) ile altıncı sırada yer almıştır. Sekizinci sırada yer alan Yıldız Teknik Üniversitesinde 15 yayın (%0,910) üretilmiştir.

Çalışmalar yayın kaynağına göre dağılımı analiz edildiğinde; yayınlanan eserler 968 farklı kaynaktan (dergi, kitap, konferans) yayınlanmıştır. En çok yayın yapan kaynaklar incelendiğinde dergiler ilk sırada

yer almaktadır. İlk on sırada yer alan kaynakların tamamı dergilerdir. Journal of Urban History ve Urban Studies dergileri 73 yayın ile kentsel dönüşümle ilgili en fazla yayını içerisinde bulundurulur.

Kentsel dönüşüm alanında WoS veri tabanında yer alan yayınların 701'i SSCI, 346'sı A&HCI, 325'i ESCI, 176'sı SCI-EXPANDED, 160'ı BKCI-SSH, 114'ü CPCİ-S, 104'ü CPCİ-SSH ve 2'si BKCI-S indeksi şeklindedir. Kitap ve konferans gibi endekslerin daha az oluşu konu üzerinde yapılan çalışmaların ağırlıklı olarak makale türü ile yayınlanmasından kaynaklanmaktadır. Yayınlanan çalışmaların 1390 tanesi, akademik anlamda uluslararası dil olarak kabul gören, İngilizce dilinde yayınlamıştır. İngilizce dilinin toplam içindeki ağırlığı yaklaşık olarak %85'tir. Fransızca, Türkçe ve İspanyolca gibi farklı diller de hazırlanan çeşitli çalışmalarda bulunmaktadır.

Tablo 1: En Etkili Çalışma Alanları, Üniversiteler, Dergiler, İndeksler, Yayın Türleri, Ülkeler, Yayıncılar, Diller ve Yıllar

No	Çalışma Alanı	Üniversite	Dergi	İndeks	Yayın Türü	Ülke	Yayıncı	Dil	Yıl
1	Kentsel Çalışmalar (498)	Hong Kong Polytechnic Üniversitesi (35)	Journal of Urban History (39)	SSCI (701)	Makale (1060)	ABD (329)	Taylor& Francis (168)	İngilizce (1390)	2020 (129)
2	Kamu Yönetimi (288)	Londra Üniversitesi (24)	Urban Studies (34)	A&HCI (346)	Kitap Eleştirileri (270)	Çin (181)	Elsevier (149)	İspanyolca (131)	2017 (124)
3	Çevre Bilimleri (273)	Delft Teknik Üniversitesi (22)	Sustainability (25)	ESCI (325)	Bildiri (187)	İngiltere (112)	Sage (143)	Fransızca (31)	2018 (122)
4	Mimarlık (221)	Hong Kong Üniversitesi (22)	Cities (21)	SCI-EXPANDED (176)	Kitap Bölümleri (144)	Hindistan (109)	Springer Nature (100)	Türkçe (24)	2019 (111)
5	Coğrafya (203)	Kaliforniya Üniversitesi (21)	Habitat International (21)	BKCI-SSH (160)	Editoryal Materyaller (81)	İspanya (83)	Wiley (69)	Almanca (22)	2021 (104)
6	Tarih (166)	İstanbul Teknik Üniversitesi (20)	Journal of Planning History (21)	CPCİ-S (114)	Kitap (16)	İtalya (73)	Routledge (39)	İtalyanca (19)	2014 (103)
7	Mühendislik (113)	Chongqing Üniversitesi (15)	International Journal of Urban and Regional Research (20)	CPCİ-SSH (104)	Haber Ögeleri (14)	Avustralya (67)	MDPI (33)	Portekizce (7)	2013 (95)
8	Sosyal Bilimler (112)	Yıldız Teknik Üniversitesi (15)	Land Use Policy (19)	BKCI-S (2)	Toplantı Özetleri (10)	Almanya (59)	Emerald Group Publishing (31)	Felemenkçe (6)	2015 (95)
9	Bilim Teknolojisi (98)	Avrupa Araştırma Üniversitesi (13)	Coleccion Urbanismo Industrial (15)		Notlar (9)	Hollanda (57)	Univ Politecnica Valencia (26)	Hırvatça (5)	2016 (87)
10	İş Ekonomisi (94)	Çin Bilimler Akademisi (12)	Lecture Notes in Computer Science (15)			Kanada (51)	Cambridge Univ Press (23)	Çince (3)	2011 (73)

WoS veri tabanında yer alan çalışmalar ortalama 7.48 atıf alarak toplamda 12328 atıf almıştır. Bu atıfların yaklaşık %7'si eser yazarlarının kendilerine yaptığı atıflardan oluşmaktadır. Tüm eserlerin ortalama h- indeksi ise 51'dir. Yayınlar atıf sayısına göre sıralandığında Stony Brook Üniversitesinden Mark R. Montgomery tarafından 2008 yılında üretilen makale birinci sıradadır. Makale o tarihten günümüze kadar 355 atıf almıştır. Akron Üniversitesinden Laurence J.C. Ma'nın 2002 yılında yayınlanan çalışması ise ikinci sıradadır. Bu eserde toplamda 298 kez atıf almıştır. Atıf sayısı açısından en etkili dergi, Urban Studies'dir. En çok atıf miktarına sahip ilk yirmi sırada yer alan çalışmalardan dört tanesi bu dergide yayınlanmıştır. Atıf konusunda en etkili çalışmalar 1999- 2018 yılları arasında yapılmıştır. 2018 yılından sonraki eserlerin atıf sayısının az olması eserlerin yayınlanma süreçlerinin birkaç yıla yayılmasıyla doğrudan bağlantılı olduğu düşünülmektedir.

Tablo 2: Atıflar Açısından En Etkili Makaleler

No	Çalışma	Atıf Sayısı	Yayın Yılı	Dergi
1	The urban transformation of the developing world	355	2008	Science
2	Urban transformation in China, 1949-2000: a review and research agenda	298	2002	Environment and Planning A-Economy and Space
3	Urban transformation of river landscapes in a global context	245	2006	Geomorphology
4	Advancing sustainable urban transformation	238	2013	Journal of Cleaner Production
5	Reproducing spaces of Chinese urbanisation: New city-based and land-centred urban transformation	210	2007	Urban Studies
6	China's urban transformation: Patterns and processes of morphological change in Beijing, Shanghai and Guangzhou	200	1999	Urban Studies
7	'Urban transformation' as state-led property transfer: An analysis of two cases of urban renewal in Istanbul	178	2010	Urban Studies
8	Rethinking urban transformation: Temporary uses for vacant land	163	2014	Cities
9	A review of recent studies on sustainable urban renewal	156	2014	Habitat International
10	Critical factors for improving social sustainability of urban renewal projects	149	2008	Social Indicators Research
11	Source identification and ecological risk assessment of heavy metals in topsoil using environmental geochemical mapping: Typical urban renewal area in Beijing, China	145	2014	Journal of Geochemical Exploration
12	Partnerships for demolition: The governance of urban renewal in East Germany's Shrinking Cities	143	2009	International Journal of Urban and Regional Research
13	Planning centrality, market instruments: Governing Chinese urban transformation under state entrepreneurialism	140	2018	Urban Studies
14	Households matter: the quiet demography of urban transformation	132	2005	Progress in Human Geography
15	Three generations of urban renewal policies: analysis and policy implications	119	1999	Geoforum
16	Urban renewal in the nucleus: Is protein turnover by proteasomes absolutely required for nuclear receptor-regulated transcription?	116	2004	Molecular Endocrinology
17	The urban injustices of new labour's "new urban renewal": The case of the Aylesbury Estate in London	112	2014	Antipode
18	The analytic hierarchy process (AHP) approach for assessment of urban renewal proposals	108	2008	Social Indicators Research
19	Simulating land use change in urban renewal areas: A case study in Hong Kong	102	2015	Habitat International
20	Unveiling urban sprawl in the Mediterranean region: Towards a latent urban transformation?	96	2014	International Journal of Urban and Regional Research

5. Sonuç

1975-2021 yılları arasında kentsel dönüşüm kavramına ilişkin farklı türden çalışmaların yer aldığı 1648 yayın WoS veri tabanında listelenmiştir. Kentsel dönüşüm, tarihsel kökenleri olan ve hala çok güncel bir çalışma alanı olarak karşımıza çıkmaktadır. 2007 yılına kadar kentsel dönüşüm konusunda yapılan yayınların sayısında önemli bir değişim yaşanmazken; 2007 yılından itibaren yayın sayısında ciddi bir artış yaşanmış ve 2020 yılında alana 129 yayın eklenerek en üst noktaya ulaşmıştır. Başka bir ifade ile 2007 yılından bu yana kentsel dönüşüm konusu literatürde sıklıkla yer bulmuştur. Konu hakkında en fazla akademik çalışma yapan kurumlar sırasıyla Hong Kong Polytechnic Üniversitesi, Londra Üniversitesi ve Delft Teknik Üniversitesi olmuştur. Kentsel dönüşüm konusunda Türkiye’den İstanbul Teknik Üniversitesi altıncı olarak ve Yıldız Teknik Üniversitesi sekizinci olarak en çok katkı sağlayan kurumlar listesine dahil olmuştur. Toplam bağlantı gücüne göre çalışma yapılan kurumlar sıralandığında ise Çin Bilimler Akademisi (49 bağlantı gücü) ilk sıradadır. Çin Bilimler Akademisini 29 bağlantı gücü ile Hong Kong Polytechnic Üniversitesi takip etmektedir. Üçüncü sırada ise Chongqing Üniversitesi (24 bağlantı gücü) bulunmaktadır. Türkiye’de ortak yazarlık bağlamında en fazla bağlantı gücüne sahip üniversite, İstanbul Teknik Üniversitesi’dir.

Kentsel dönüşüm ile ilgili yayınlara Kentsel Çalışmalar, Kamu Yönetimi ve Çevre Bilimleri araştırma alanları hakimdir. Araştırma alanlarında olduğu gibi yayıncı kuruluşlarda da çeşitli dergiler ön plana çıkmaktadır. Journal of Urban History, Urban Studies ve Sustainability dergileri bu anlamda içerisinde kentsel dönüşüm çalışmalarını ağırlıklı olarak barındırmaktadır. En fazla atıf sayısına sahip olan yazar Çin’de bulunan Merkez Finans ve Ekonomi Üniversitesi’nde görev yapan akademisyen Hao Wang, 9 yayına aldığı toplam 450 atıf ile ilk sıradadır. 2008 yılında yayınlanan ‘The urban transformation of the developing world’ adlı eser 355 atıf ile yapılan çalışmalar arasında önemli bir yere sahiptir.

Sonuç olarak, kentsel dönüşüm sanayi devriminden günümüze kadar kentlerde oluşan mekânsal sorunları gidermeye yönelik bir eylem olmuş tarihsel süreçte kullanılmıştır. Kullanım alanının genişliği kavrama olan ilgiliyi tüm dünyada artmıştır. Bu ilgiyle birlikte akademik çalışmaların niceliksel olarak artışı tespit edilmiştir. Kavramın Türkiye özelinde sıklıkla kullanılmaya başlaması ise 1999 yılında yaşanmış olan Marmara Depremi ile başlamış, 2000’li yıllarda ise yasalar, yönetmelikler, genelgeler vd. ile birlikte kentsel dönüşümün mevzuat alt yapısı oluşturulmaya çalışılmıştır. Hem dünyada hem de Türkiye’de son dönemde neoliberal politikalarla dönüşüm projeleri giderek artmaktadır. Bu kapsamda hazırlanan çalışma, genel olarak kentsel dönüşüm alanındaki (1975-2021 yılları) araştırmaların evriminin net bir şekilde betimlemesini içermektedir. Çalışmanın bulguları ve değerlendirmeleri, literatürü bütüncül bir şekilde sunulduğu ve görselleştirildiği için kentsel dönüşüm ile ilgilenen araştırmacılara, öğrencilere ve uygulayıcılara zaman ve kaynak tasarrufu sağlamaktadır.

Finansman/ Grant Support

Yazar(lar) bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

The author(s) declared that this study has received no financial support.

Çıkar Çatışması/ Conflict of Interest

Yazar(lar) çıkar çatışması bildirmemiştir.

The authors have no conflict of interest to declare.

Yazarların Katkıları/Authors Contributions

Çalışmanın Tasarlanması: Yazar-1 (%50), Yazar-2 (%50)

Conceiving the Study: Author-1 (%50), Author-2 (%50)

Veri Toplanması: Yazar-1 (%50), Yazar-2 (%50)

Data Collection: Author-1 (%50), Author-2 (%50)

Veri Analizi: Yazar-1 (%50), Yazar-2 (%50)

Data Analysis: A Author-1 (%50), Author-2 (%50)

Makale Gönderimi ve Revizyonu: Yazar-1 (%50), Yazar-2 (%50)

Submission and Revision: Author-1 (%50), Author-2 (%50)

Açık Erişim Lisansı/ Open Access License

This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License (CC BY NC).

Bu makale, Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası Lisansı (CC BY NC) ile lisanslanmıştır.

Kaynaklar

- Akcar, M. Z. (2006), Kentsel Dönüşüm Üzerine Batı'daki Kavramlar, Tanımlar, Süreçler ve Türkiye, *Planlama*, 36, s.29-38.
- Akman, E., Can, Y. ve Yalçın, Ö. (2018), Bir Politika Uygulaması Olarak Kentsel Dönüşüm: Devlet Destekleri Çerçevesinde Bir Değerlendirme, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 22(Özel Sayı), s.2987-3009.
- Çevre ve Şehircilik Bakanlığı (2022), *Kentsel Dönüşümde 50 Soru 50 Cevap*, <http://kastamonu.csb.gov.tr/kentsel-donusumde-50-soru-50-cevap-i-5086>, (Erişim Tarihi 02.07.2022).
- Ertürk, H. ve Sam, N. (2016), *Kent Ekonomisi*, Bursa: Ekin Yayıncılık.
- Eyidiker, U. (2021), Kentsel Dönüşüm- Kentsel Yenileme Ayrımı ve Türkiye'de Kentsel Dönüşüm, *Pesa Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(2), s.96-104.
- Hasol, D. (1998), *Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğü*, İstanbul: Yem Yayınları.
- Hui J, Wang L, Liu R, Yang C, Zhang H, He S, Chen Z. ve Wei A. A. (2020), A Bibliometric Analysis of International Publication Trends in Premature Ejaculation Research (2008–2018), *Int. J. Impotence Res*, s.1–10.
- Iftikhar, P. M., Ali, F., Faisaluddin, M., Khayyat, A., De Sa, M. D. G. ve Rao, T. (2019), A Bibliometric Analysis of the Top 30 Most-Cited Articles in Gestational Diabetes Mellitus Literature (1946–2019), *Cureus*, 11(2), s.1-12.
- Kahraman, S., Polat, E. ve Korkmazıyürek, B. (2021), Afet Yönetim Döngüsündeki Ana Terimler, *Avrasya Terim Dergisi*, 9(3), s.7-14.
- Keleş, R. (1980), *Kent Bilim Terimleri Sözlüğü*, Ankara: TDK Yayınları.
- Özden, P. P. (2016), *Kentsel Yenileme Yasal-Yöneltil Boyut Planlama ve Uygulama*, Ankara: İmge Kitabevi.
- Roberts, P. (2000), The Evolution, Definition and Purpose of Urban Regeneration, (Eds.: P. Roberts ve H. Sykes), *Urban Regeneration a Handbook*, s.9-36, New York: SAGE Publications.
- Thomas, S. (2003), *A Glossary of Regeneration and Local Economic Development*, Birleşik Kralık: Centre for Local Economic Strategies.
- Yalçın, Ö. ve Negiz, N. (2021), Türkiye'de Kentsel Dönüşüm Uygulamalarının Döngüsel Ekonomik Yaklaşım Çerçevesinde Değerlendirilmesi: Antalya Örneği, *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(40), s.210-234.
- Yedekçi, G. (2015), *Dünyada ve Türkiye'de Uygulanmış Örnekleri ve Özgün Dönüşüm Modeli Önerisi ile Kentsel Dönüşüm*, İstanbul: Mimarlık Vakfı İktisadi İşletmesi.
- Yılmaz, O. K. (2018), Gelişmiş ülkelerde ekonominin geliştirilmesine yönelik gerçekleştirilen kentsel dönüşüm uygulamaları, *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 8(15), s.2000-2029.